

Mertebesi her öňyetene mynasyp däl

Category: Kitapcy,Taryhy makalalar

написано kitapcy | 23 января, 2025

Mertebesi her öňyetene mynasyp däl MERTEBESI HER ÖŇYETENE MYNASYP DÄL

Aradan tegelek bir asyr geçenem bolsa, häzirem Azat-edijilik söweşinde gazanan ýeňsimizi ykrar edip bilmeyänler bar.

Geň gerek?

Çepeř kinofilmiň senariýasy arkaly döredilen Abdylhamydyň çepeř obrazyny hakykydyr öydüp, taryhdan bilyänsireyänler bar.

Tegelek yüz ýyl geçdi...

Bularyň henizem akly goýalmady.

Bu gidişleri bilen gelejekleri-de garaňky. Çünkü üýtgewsiz we nesilden-nesle geçirilen ýalan-ýaşryklaryny-da dowam etdirýärler.

Özüňiz pikir edip görün, tegelek otuz üç ýyl sultanlyk süren, häkimiýeti elinden saklan Abdylhamyt II-ni «Näme üçin tagtdan inderdiler?» diýip örtenip-bişyän professorlar derejesindäki ylymly-bilimli adamlar bar bu ýurtda. Akly bolan adam soramazmy, heý: Soltanyň ýene näçe ýyl tagtda oturmasy gerekdi, şeýlekin gynandyňyz welin?

Iňlis flotiliýasynyň tüpeňleriniň gezelen köşgünde oturan patışanyň häkimiýetini mukaddes saýyp, Mustapa Kemala dilini uzadýanlar bar. Eýse ýurduň basyp alynandan soňky ýagdaýyny gören, eşden kartany eline alyp oña sereden her kişiniň yüreğiniň syzlamasy gerek dälmi? Içiniň gan aglamasy gerek dälmi? Yüregi burkulmaly dälmi?

Ýadyňza salyň!

Mondros şertnamasynyň yzysüre ýurdy basyp almaga başladylar.

Bogazlar iňlisleriň eline geçdi.

Soňra?

Iňlisler Çanakkaleňi, Mosuly, Batumini, Antepi, Konýany, Maraşy, Samsuny, Bilejigi, Merzifony, Urlany, Karsy basyp

aldylar.

Fransuzlar bolsa, Trakýa demirýolunyň möhüm beketlerini, Dörtýol, Mersin, Adana, Afýon beketlerini basyp aldylar.

Iňlisleriň basyp alan Günorta-Gündogardaky käbir illerimiz has soňra fransuzlaryň ygtyýarlygyna berildi.

Italýanlar bolsa Antalýany, Guşadasyny, Bodrumt, Fethiýäni, Marmarisi basyp aldylar.

Munuň bilenem dynmady.

Mondros şertnamasynyň Gündogar Anadolyda alty welaýatyň ermenilere beriljekdigi baradaky maddasy ermenileri herekete geçirirdi. Karsda, Ardahanda uly gandöküşlikler bolup geçdi.

Ýene dynmady.

Grekler özlerine wada edilen Egeý sebitlerini eýelemek üçin iňlis, amerikan we fransuz gämileriniň goragy astynda 1919-njy ýylyň 15-nji maýynda Izmire girdler. Has soňra grekler üç tarapdan hüjüm edip Egeý sebitlerini basyp aldylar.

Mustapa Kemal Izmiriň basylyp alynmagyndan dört gün geçenden soň iňlisleriň çaklaňrak goşun garnizonyny saklayán Samsun şäherinde halkyň öňüne çykdy: 1919-njy ýylyň 19-njy maýy.

Bütin bu bolup geçen zatlara «teatr sahnasy, uruş-puruş bolmady» diýmäge bogny ysýanlar bar.

Özem patyşa tarapdarlarynyň tegelek bir asyr geçensoňam näme diýyändiklerini bilyärsiňizmi?

«Mustapa Kemal iňlis içalysydy.»

Allahym aklymyza eýelik etdir...

O nähili içalyka, ähli basybalyjylaryň külünü kakyşy ýaly, iňlis basybalyjylarynyňam syrtyna şakyrdak dakyp goýberipdir?

Bu iňlisler şolar ýaly akmak halkmyka, hem-ä birini özlerine içaly tutunypdyrlar, hemem basyp alan topraklarynda şol tutunan «icálysyna» özlerini ýaragyň güýji bilen kowdurypdyrlar?

Bütin bu samsyklaç toslamalary ýazýan, okaýan we olara ynanýan adamlar bu ýurtda.

Twit gönderýär, gazetlerde makala bilen çykyş edýär, ýokary okuw jaýlarynda «mugallymçylyk» edýär şeýle adamlar...

Nämemiş, 19-njy maý gününü (Atatürki ýatlama günü) gutlamaýarmış!

Görnüp duran hakykat. 19-njy maý şan-şöhratly, mertebeli bir milletiň watan goragynda nämeleri edip biljekdigininiň başlangyç günüdür.

Mübärek gündür.

Mertebesine her öňýeten mynasyp bolup bilməz.

Ahmet GÜRSOÝ,

ahmetgursoy.028@gmail.com

«Yeniçağ» gazeti, 20.05.2020 ý.

Terjime eden: Guwanç MÄMILIÝEW,

Stambul uniwersitetiniň talyby. Taryhy makalalar